

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญ และที่มาของปัญหา

สินค้าหัตถกรรมไทย นับเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่สามารถตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม เพราะนอกจากจะสร้างรายได้ สินค้าหัตถกรรมไทยยังก่อให้เกิดการจ้างงานเป็นจำนวนมาก และช่วยกระจายรายได้สู่ประชากรในชนบทอีกด้วย แต่ทั้งนี้และทั้งนั้น การผลักดันสินค้าหัตถกรรมไทยให้เป็นสินค้าที่มีประสิทธิภาพ ผู้ประกอบการและหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องศึกษารายละเอียดของสินค้าแต่ละชนิดอย่างถ่องแท้ และส่งเสริมอย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น เพื่อป้องกันปัญหาสินค้าไร้คุณภาพ ที่อาจจะนำมาซึ่งผลกระทบต่อสินค้าหัตถกรรมไทยในระยะยาว นอกจากนี้ควรเร่งพัฒนากระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพ และลดต้นทุนการผลิตเพื่อเพิ่มความสามารถด้านการแข่งขันอย่างจริงจัง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการศึกษาความต้องการของผู้บริโภคหรือกลุ่มเป้าหมายในเชิงลึกมากขึ้นเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่อไปในอนาคต (ศุภชัยวิชัยกสิกรไทย. 2546 : Online)

จังหวัดปทุมธานี ประกอบไปด้วย 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอคลองหลวง อำเภอรัญบุรี อำเภอลำลูกกา อำเภอหนองเสือ และอำเภอลาดหลุมแก้ว เป็นจังหวัดที่มีผลผลิตหลายด้าน ได้แก่ ด้านอุตสาหกรรม ด้านประกอบการพาณิชย์ ด้านการศึกษา ด้านผลผลิตทางการเกษตร และโดยเฉพาะผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนจากการแปรรูป เป็นขบวนการสร้างรายได้โดยการพึ่งพาตนเอง เป็นแนวคิดที่เน้นขบวนการสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ในแต่ละหมู่บ้าน หรือตำบล แนวคิดนี้สนับสนุนและส่งเสริมให้ท้องถิ่น สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ (Product) และตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์นี้โดยเฉพาะที่ท้องถิ่นจำเป็นต้องพึ่งตนเอง เป็นหลัก

โดยเฉพาะกระเป่าสุภาพบุรุษ ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มเครื่องแต่งกาย จากผลการคัดสรรปี 2549 พบว่า ผลิตภัณฑ์มีรูปแบบไม่น่าสนใจ และการผลิตยังไม่ได้มาตรฐาน สมควรที่จะนำมาออกแบบและพัฒนาปรับปรุงใหม่ (พัฒนาชุมชนจังหวัดปทุมธานี. 2549) ซึ่งลักษณะในความหมายของคำว่า “การออกแบบผลิตภัณฑ์” จะมีอยู่ 2 ส่วน คือ ส่วนของการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่กับส่วน

ของการปรับปรุงหรือพัฒนาจากของเดิม การที่จะได้มาซึ่งรูปทรงของผลิตภัณฑ์ในส่วนหนึ่งก็จะได้แนวความคิดมาจากแบบเดิม นำมาพัฒนาแบบให้เข้ากับบทบาทของสังคมยุคใหม่และค่านิยมในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ โดยแบบที่ได้มีการออกแบบและพัฒนานี้ ก็ย่อมจะต้องศึกษาปัจจัยต่างๆ มาประกอบมากมาย เช่น ชนิด ประเภทของผลิตภัณฑ์ กลุ่มเป้าหมาย ค่านิยม การดำรงชีพในสังคม และการตลาดเป็นต้น (ธีระชัย สุขสด. 2544 : 77-79) เพื่อดำเนินการวิจัยออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีคุณภาพดี สามารถแข่งขันได้ทั้งตลาดภายในและภายนอกประเทศ เป็นการสนองนโยบายของรัฐ เป็นการสร้างอาชีพและเสริมรายได้ ตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในลักษณะการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี กระบวนการคิดและการสร้างสรรค์ ให้สามารถเกิดการบูรณาการระหว่างองค์การการศึกษาของรัฐและผู้ประกอบการในลักษณะการพึ่งพาตนเอง เป็นการสร้างแนวคิดในลักษณะที่ยั่งยืน

จากเหตุดังกล่าว คณะศิลปกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ในฐานะเป็นหน่วยงานด้านการจัดการศึกษาและวิจัย ตลอดจนทั้งการให้บริการด้านสาระและความรู้ มีหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยที่มีศักยภาพและได้รับความไว้วางใจจากหน่วยงานต่างๆ ให้เป็นผู้ถ่ายทอดสาระและความรู้ทางด้านเทคโนโลยีการผลิตโดยเฉพาะด้านการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตลอดจนแนวความคิดสร้างสรรค์ โดยเฉพาะสาขาวิชาเอกออกแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งอยู่ในภาควิชาออกแบบศิลปประยุกต์ คณะศิลปกรรม ได้เปิดหลักสูตรการเรียนการสอน ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยตรง มีบุคลากรที่สามารถดำเนินการโครงการวิจัย เพื่อพัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตจังหวัดปทุมธานี ให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งคณะศิลปกรรมได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการเพิ่มพูนความรู้และทักษะในศักยภาพด้านการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยมีเป้าหมายให้ผู้ผลิตสินค้า OTOP หรือ SMEs เข้ารับการอบรมโดยสามารถนำความรู้ ทักษะ แนวความคิด ทฤษฎี ตลอดจนแนวทางปฏิบัติไปใช้ อีกทั้งเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า การสร้างอาชีพใหม่ เพื่อก่อประโยชน์ต่อบุคคล ครอบครัว จนถึงสังคมให้มีความเป็นอยู่ที่ดี

นอกจากนี้ การให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ กระเป๋าบุรุษ ซึ่งเป็นการตอบสนองให้ชุมชนผู้ผลิตสินค้ามีความเข้มแข็งตามนโยบายของรัฐบาลได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ปรัชญาของ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” เป็นแนวทางการประการหนึ่ง ที่จะสร้างความเจริญแก่ชุมชนให้สามารถยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น โดยการผลิตหรือจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ให้กลายเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ มีจุดเด่น

เป็นเอกลักษณ์ของตนเองที่ สอดคล้องกับวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น สามารถจำหน่ายในตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหา และแนวทางในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าสุภาพบุรุษ ทั้งในประเทศ และของต่างประเทศ
2. เพื่อออกแบบและพัฒนา ผลิตภัณฑ์กระเป๋าสุภาพบุรุษ จากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ศึกษา

1.3 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยศึกษากระเป๋าสุภาพบุรุษ ของผู้ผลิตสินค้าชุมชน หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในเขตจังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยใช้แนวทางตามทฤษฎีและหลักการออกแบบสร้างสรรค์ มาใช้เป็นกรอบแนวคิด คือ

1 การศึกษาสภาพปัญหาการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ใช้กรอบแนวคิดของ สาคร คันธโชติ (2527: 34-36) เกี่ยวกับขั้นตอนปฏิบัติงานการออกแบบ ซึ่งมีดังนี้

1.1 การออกแบบโดยทั่วไปแบ่งขั้นตอนปฏิบัติงานได้ 2 ขั้นตอน

1.1.1 การใช้ความคิดสร้างสรรค์และใช้ความพยายามในการแยกแยะปัญหาต่างๆ เพื่อจะหาวิธีแก้ไขปัญหานั้นๆ

1.1.2 นำความรู้ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาประกอบในการแก้ปัญหาต่างๆ

1.2 คุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ที่ดี ซึ่งมีดังนี้

1.2.1 ใช้งานได้ดี (Performance)

1.2.2 ใช้ง่าย (Ease of Use)

1.2.3 สะดวกสบายในการใช้งาน (Ergonomics)

1.2.4 ความปลอดภัยในการใช้ (Safety)

1.2.5 มีความแข็งแรง (Construction)

1.2.6 การบำรุงรักษาง่ายและสะดวก (Maintenance)

1.2.7 สวยงาม (Beauty)

1.2.8 ราคา (Cost)

2. การศึกษาด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ใช้กรอบแนวคิดของ มาตรฐาน มผช 595/2547 (2547: 1-2)

คุณลักษณะที่ต้องการ

1 ลักษณะทั่วไปต้องประณีต สวยงาม มีรูปแบบรูปทรงที่เหมาะสม หนึ่งไม่ฉีกขาดหรือมีตำหนิ และไม่มีรารากฏให้เห็นเด่นชัดตลอดชิ้นงาน

2 สี (ถ้ามี) ต้องไม่ต่าง หลุด ลอก หรือเปราะเปื้อน และเมื่อลูบผลิตภัณฑ์แล้วสีต้องไม่ติดมือ

3 การประกอบต้องประณีต ติดแน่น คงทน รอยต่อไม่แยกออกจากกัน

4 การประกอบด้วยวัสดุอื่น (ถ้ามี) ต้องประณีต ติดแน่น คงทน กลมกลืน และเหมาะสมกับชิ้นงาน กรณีเป็นโลหะต้องไม่เป็นสนิม

5 การเคลือบเงาหรือการขัดเงา (ถ้ามี) ต้องเรียบสม่ำเสมอ ไม่เป็นเม็ดเป็นคราบ กรอบ แตก หลุด หรือลอก เมื่อตรวจสอบโดยวิธีให้คะแนนตามข้อ 7.1 แล้ว ต้องได้คะแนนเฉลี่ยของแต่ละลักษณะจากผู้ตรวจสอบทุกคนไม่น้อยกว่า 3 คะแนน และไม่มีลักษณะใดได้ 1 คะแนน จากผู้ตรวจสอบคนใดคนหนึ่ง

6 การใช้งานต้องสามารถใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์ของการใช้งาน

1.4 ขอบเขตของโครงการวิจัย

ขอบเขตการศึกษาข้อมูลการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ กระเป๋าสุภาพบุรุษ ซึ่งมีขอบเขตการศึกษาวิจัยดังนี้

1. กระเป๋าสุภาพบุรุษตัดเย็บจากวัสดุ 3 ชนิด ได้กระเป๋าหนังจำนวน 3 ใบ ได้แก่ กระเป๋าหนังปลากระเบน กระเป๋าหนังนกกกระจอกเทศ และกระเป๋าหนังวัว

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้

ผู้ผลิตกระเป๋าหนังสุภาพบุรุษ ทั้งในประเทศและรับจ้างตัดกระเป๋าบุรุษจากต่างประเทศ

กลุ่มผู้บริโภค ในเขต จ. ปทุมธานี และกรุงเทพฯ

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

- ผู้ผลิตกระเป๋าหนังสุภาพบุรุษ ทั้งในประเทศและรับจ้างตัดกระเป๋าบุรุษจากต่างประเทศจำนวน 5 คน
- กลุ่มผู้บริโภค ในเขต จ. ปทุมธานี และกรุงเทพฯ จำนวน 205 คน
- กระเป๋าสุภาพบุรุษที่จัดจำหน่ายตามร้านค้า ในเขตจังหวัดปทุมธานี จำนวน 100 ใบ
- ธนบัตรประเทศต่างๆ จำนวน 199 ใบ

1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

กระเป๋าบุรุษ	หมายถึง	กระเป๋ารูปแบบต่างๆ สำหรับใส่สิ่งของเครื่องใช้ของผู้ชาย (สุภาพบุรุษ)
กระเป๋าหนังต่อ	หมายถึง	กระเป๋าที่ด้านนอกทำด้วยหนังต่อ นำมาตัดเย็บและประกอบเป็นกระเป๋าแบบต่างๆ (สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม . 2547 : 1)
กระเป๋าหนังปลากระเบน	หมายถึง	กระเป๋าที่ด้านนอกทำจากหนังปลากระเบน โดยเน้นลวดลายส่วนบนของลำตัวซึ่งมีลักษณะพื้นผิวโดดเด่นสวยงาม หรืออาจใช้ส่วนอื่นของหนังปลากระเบน นำมาตัดเย็บประกอบเป็นกระเป๋าแบบต่างๆ (สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม . 2547 : 1)
กระเป๋าหนังนกกกระเจกเทศ	หมายถึง	กระเป๋าที่ด้านนอกทำด้วยหนังนกกกระเจกเทศ นำมาตัดเย็บและประกอบเป็นกระเป๋าแบบต่างๆ (สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม . 2547 : 1)
การออกแบบและพัฒนา	หมายถึง	การใช้ความคิดสร้างสรรค์และใช้ความพยายามในการแยกแยะปัญหาต่างๆ เพื่อจะหาวิธีแก้ไขปัญหานั้นๆ และนำความรู้ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาประกอบในการแก้ปัญหาต่างๆ (สาคร คันธ์โชติ , 2527: 34-36)

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้ประกอบการได้แนวทางการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ ที่สอดคล้องเหมาะสมกับหลักการออกแบบ ตามแนวทางที่ศึกษาวิจัย
2. ได้ผลิตภัณฑ์เพื่อการจัดจำหน่าย
3. เป็นการส่งเสริมการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และเป็นการสร้างความมั่นใจในการใช้สินค้าให้กับผู้ใช้สินค้า
4. เพื่อส่งเสริมการออกแบบ และการผลิตผลิตภัณฑ์ในประเทศ ให้ก้าวหน้าและส่งเสริมนโยบายการใช้สินค้าภายในประเทศ และการส่งออก
5. เป็นการสร้างชื่อเสียงของผลิตภัณฑ์ ของกลุ่มผู้ผลิต จังหวัด และประเทศ
6. หน่วยงานที่นำผลการวิจัยเรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์ คือ กลุ่มผู้ผลิต กลุ่มผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน
 7. หน่วยงานพาณิชย์จังหวัด อ. เมือง จ. ปทุมธานี
 8. กรมพัฒนาชุมชน อ. เมือง จ. ปทุมธานี
 9. หน่วยงานธุรกิจขนาดย่อม (SMEs) อ. เมือง จ. ปทุมธานี
 10. หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ สำนักนายกรัฐมนตรี
 11. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร
 12. กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ในส่วนพัฒนาผลิตภัณฑ์
 13. ศูนย์ทดสอบผลิตภัณฑ์ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
 14. สถาบันการศึกษาทุกแห่ง สามารถนำองค์ความรู้จากการวิจัยมาใช้พัฒนาการเรียนการสอน การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้
 15. ชุมชน สามารถแสวงหาความรู้จากงานวิจัยได้
 16. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการศึกษาในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์